

„Pasaulio lietuvis“: Pasirinkimas visada yra

Sandra BERNOTAITĖ.

Tai, kad „mes neturime pasirinkimo“, esu girdėjusi tik iš lietuvių. Taip dažniausiai pasakoma situacijose, kada pasirinkimas susijęs su moraliniais dalykais, etika. Neturiu pasirinkimo, todėl atlieku vaidmenį, kuris žemina mane, prieštarauja mano įsitikinimams, sako aktorius. Neturiu pasirinkimo, todėl nebalsuoju arba balsuoju už tuos, kurie neatstovauja mano politinėms pažiūroms, sako rinkėjas. Neturiu pasirinkimo, todėl tyliu, sako rašytojas. Neturiu pasirinkimo, todėl emigruoju, sako lietuvis.

Toks *pasirinkimas neturėti pasirinkimo* mane iš pradžių nustebino, paskui nuliūdino, o dabar skatina netylėti. Sakau: mes visada turime pasirinkimą. Galime rinktis netylėti ir nesusitaikyti. Tai jau šis tas. Pasirinkimas garsiai išsakyti savo

požiūrį gali atverti širdis ir protus. Tai turėtų sukelti diskusijas, oponavimą, gal ir nemalonių minčių ir emocijų. Užtat tokio proceso metu atsirastų galimybė išgirsti kito tiesą. Ar lengva ją toleruoti? Visada sunku. Toleruoti – nereiškia būti abejingam ir nusileisti, nutilti. *Toleruoti reiškia netildyti*. Ieškoti taikaus susikalbėjimo būdų, net jei iš pirmo žvilgsnio jie atrodytų neįmanomi. Į diskusiją oponentai ateina ne pakeisti savo nuomonės ir iš jos išsina dažniausiai nepakeitę nei nuomonės, nei pažiūrų, nes jos susiformuoja ne per valandą ir ne per dieną.

Diskusija apie lietuvių ir tautinę tapatybę jungia tiek įvairių požiūrio kampų, kad nėra paprasta susivokti, kurion pusėn norisi stoti, jei apie tai dar rimtai negalvojai. Nenuostabu, jog mintys apie tai ima sukstis ne gyvenant Lietuvoje, o iš jos išvykus, nes būtent susidūręs su diaspora, senosiomis išsivijęs kartomis ir jų vaikais, randi susiformavusią lietuvių išsivaizdavimą. O pats jo neatsivežei, nes... iki šiol nereikėjo. Gyvenai kaip žuvis vandenyje – aplinka suteikė viską, ko reikia tavajai tapatybei, galėjai nesąmoningai tapatintis su žmonių grupe, kurią sieja aiškios geografinės ribos. Niekas neprašė tavęs prisistatyti, apsibrėžti, parodyti ar įrodyti, kas esi. Retai tekdavo garsiai išpažinti savo tikėjimą, savo pažiūras, ir jų nereikėjo derinti su didele ir įvairia, skirtingos etninės kilmės visuomene. Išvykęs gyventi už Lietuvos sienų, patenki į mažas lietuvių salas, tavo pečius užgula atsakomybė už tai, ką sakai, kaip atrodai, ką manai apie savo tėvynę.

Ir čia tenka rinktis: tapti sąmoningu savo šalies ambasadoriumi arba juo netapti. Klausti savęs apie tapatybę arba neklausti. „Globalus lietuvis – tai ir vizija, ir realybė, kurioje kasdien gyvena tūkstančiai jaunų žmonių. Jie atsikelia ryte skirtinguose pasaulio kraštuose, bet negalvoja, kaip išsaugoti savo tautiškumą, nes jis nėra pavojuje“, – rašo Marija Antanavičiūtė. Turėdami tai omenyje, punktyrą rasime diskusijoje apie neaišką jaunąją kartą ir jos santykį su senąja dipukų karta. Darius Udryš iškelia tokią dilemą: „Mes bandome konsoliduoti nacionalinę valstybę tokiu metu, kai vyksta integracija į pasaulinę tautų bendruomenę.“

Kone visas šio žurnalo numeris apie tai, kaip autoriai ar straipsnio herojai renkasi: konsoliduoti tautą ar integruotis į pasaulį? O gal abu dalykai įmanomi vienu metu? Svarbiausia nenusigręžti ir nenuilti: rinktis turėti pasirinkimą.

Pagarbiai

Sandra

Žurnalo „Pasaulio lietuvis“ gegužės nr. 5/567 redaktorės žodis.